

1. Lytteprøve**Spørsmål. Svar med hele setninger. Skriv svarene på dette arket.**1. Hvilke to betydninger har ordet *sápmi*?

sápmi kommer fra ord *sami*, og de har to betydninger, som geografiske territorier og etniske folk.

2. Hva er Nordkalotten?

Nordkalotten er territorij hvor sami folk liv. disse territorier er Norge, Sverige, Finland og Kolahalaja i Russland.

3. Hvilke faktorer kan en same basere sin identitet på?

4. Hvordan fungerte siida-systemet som grunnlag for å organisere det tradisjonelle samiske samfunnet?

5. Hva var årsaken til at samene aldri greide å mobilisere noen særlig motstand mot koloniseringen av territoriene deres?

6. Nevn to eksempler på hvordan fornrskingspolitikken overfor samene ble praktisert.

7. Hva står det i paragraf 110a i Grunnloven?

menneskens like rettheter går i paragraf 110a

8. Hvilken oppgave har Nordisk sameråd?

9. Hvilken funksjon hadde *noaiden* i det gamle samiske samfunnet?

10. Hvem var Lars Levi Læstadius?

II: Tekst med oppgaver

Tiåret som teller

(*Aftenposten*, 15.9.2013)

Populærkulturen vil ha oss til å dyrke ungdomstiden til vi er langt oppi trettiårene. Det kan være en tabbe.

- Ah, tjueårene.

Bi-studenten Junaid Khan (26) smaker fornøyd på ordet.

- Jeg kaller det "det gyline tiår". Man tror man kan få til hva som helst, alle drømmer skal gå i oppfyllelse.

Avgjørende

Tjueårene er den perioden i livet som har størst innflytelse på voksenlivet. Vi tar mer enn 80 prosent av våre mest betydningsfulle beslutninger før vi fyller 35, ifølge den amerikanske psykologen, professoren og forfatteren Meg Jay.

I sin bok *The defining decade: Why your twenties matter* uttrykker hun bekymring over at dagens unge roter bort tjueårene i den tro at de har all verdens tid til å finne ut hvem de er, hva de vil med livet sitt og hvordan de skal utnytte de viktige tjueårene.

Finne seg selv

Ord som *kidults* og *twixters* oppsto i USA på midten av 2000-tallet for å beskrive en ny og raskt voksende gruppe av unge mennesker i tjue- og trettiårene. Mange av dem aner ikke hva de skal gjøre, hvor de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De lurer på om de skal bli fotografer, advokater eller partyarrangører.

- Denne usikkerheten gjør dem bekymret. De blir forsørget av foreldrene, er uten forpliktelser, gjerne universitetsutdannet, men har i beste fall en lavtlønnnet jobb, sier Jay.

- I dag handler "ung voksen"-perioden om sosiale forandringer: Flytte hjemmefra, etablere seg i egen bolig, fullføre utdanning, etablere seg på arbeidsmarkedet og utforske kjærlighetslivet. Økt individualisering gir økte valgmuligheter, men også økt ansvar for eget livsløp, sier NOVA-forskeren Christer Hyggen.

- Jeg mener det er viktig at vi ikke bare fordømmer dem som "umodne voksne", men anerkjenner at de er i en fase som er viktig, sier Hyggen.

Også psykolog Meg Jay mener medier og poplærkultur må slutte å bruke uttrykk som kidults og twixters fordi det bidrar til banalisering. Hvis man ikke får gjort nok i tjueårene, blir det desto mer som må realiseres i trettiårene.

Store forventninger

- Det er ikke de unges skyld at de i dag har for store forventninger til hva livet skal by på, hevder trendforskere og sosialantropolog Gunn Helen Øye.
- Alle generasjoner har et handlingsmønster som spiller samfunnet de lever i. Denne generasjonen er blitt sånn på grunn av noe.

Hun kaller dem «fordi-generasjonen»: De unge som kun gjør det som kan skrives på CV-en. De er vokst opp med støttende foreldre og er blitt sosialisert inn i samfunnsgrupper som dyrker dyktighet. Det blir dermed tydelige ytterpunkter, med de flinke som lykkes i alt på ene siden, og de som faller helt utenfor på den andre.

For sin egen skyld

Junaid Khan (26) sluttet på studiene på BI i Nydalen for noen år siden, men er tilbake på skolebenken etter å ha tenkt seg grundig om.

- Jeg testet arbeidslivet i noen år, men til slutt innså jeg det selv: Utanning er viktig. Og når du selv innser det, at du gjør det for din egen og ikke for noen andres skyld, da er du blitt voksen, sier Khan.

- Jeg tror vi sier at du kan kalle meg en ung mann, ikke voksen.

A. Spørsmål til teksten «Tiåret som teller».

1. Hvorfor er forfatteren Meg Jay bekymret for dagens unge?

2. Hva er det som karakteriserer gruppen kidults/twixters?

Mange av kidults/twixters aner ikke hva de skal gjøre, hva de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De lurer på om de skal bli fotografer, advokater eller partysangere.

3. Hva mener Gunn Helen Øye når hun kaller unge i dag "fordi-generasjonen"?

Hva mener Helen Øye kaller unge i dag "fordi-generasjonen" mener hun de unge som kun gjør det som kan skrives på CV-en. De er vokst opp med stoffende foreldrene

4. Hvorfor bestemte Junaid Khan seg for å gå tilbake til studiene?

Junaid Khan bestemte seg seg å gå tilbake til studiene fordi

3002

utdanning er viktig for ham. når du selv innser det, at du gjør det for din egen og ikke for noen andres skyld, da er du blitt voksen - sier han.

B. Fullfør setningene (så de gir samme mening som i teksten).

1. "Det gylne tiår" tjuårene

Når man tror man kan så til hva som helst, alle drømmer skal gå i oppfyllelse.

2. Den perioden i livet som var størst innflytelse på voksenlivet er tjuårene

3. På midten av 2000-tallet på midten av 20 & hundre oppsto osd som kidults og twitters i USA.

4. Økte valgmuligheter økte muligheter til å velge

5. Hvis man får gjort nok i tjuårene, blir det desto mer som må realiseres i trettiårene.

C. Alternative uttryksformer

1. A. De blir forsørget av foreldrene sine.

B. Det er foreldrene som de blir forsørget av.

2. A. Noen samfunnsgrupper dyrker dyktighet.

B. I noen samfunnsgrupper dyktighet er dyrket.

3. A. Denne usikkerheten gjør dem bekymret.

B. De blir bekymret på grunn av denne usikkerheten.

4. A. «Det er ikke de unges skyld at de har store forventninger,» hevder Gunn Helen Øye.

B. Gunn Helen Øye hevder at det er ikke de unges skyld at de har for store forventninger.

5. A. Junaid Khan er tilbake på skolebenken.

B. Junaid Khan har _____

D. Verb.

Sett inn riktig form av verbet.

- å finne Noen dager etter at Whitney Houston finnes død,
- å spille hør en av sangene hennes spilt på flere radiostasjoner. Den sangen man spilte på den tiden, var "The greatest love of all". Innholdet i teksten er enkelt:
- å oppleve Den største kjærligheten du vil kunne oppleve, er kjærligheten til deg selv. Forfatteren Jean M.
- å utgi Twenge utga i april 2006 boka *Generation Me*, og filosofien hennes sikk samme navn som boka i løpet av årene som har gått.
- å handle Jean M. Twenge lot boka handles om de som ble sålt på 70-, 80- og 90-tallet. Boka dreide seg om mennesker som aldri tidligere opplevde en krig, og boka fortelles at de var unike, at alt de gjørte var viktig og riktig. For noen måneder å lese siden var det mulig å lese en rørende artikkel i en avis der en ung journalist forteller historien om sin døde mor. Fra å være morsom og levende
- å forvandle seg forvandlet moren seg til å bli en dypt deprimeret kvinne, og til slutt sosvinner hun inn i elsk-deg-selv-bøkene. Hun er en av mange. Vi
- å realisere seg realiserer seg selv nå for tiden, vi
- å forvente forventet hele tiden å få en jobb som
- å betale betales godt betalt, slik at det er

3002

å kjøpe mulig for oss å kjøpe et stort hus i Ullevål Hageby.
 å by Men hva er lykke, og hva livet på til
 å bli syvende og sist? Møtet med virkeligheten ble
 å være brutalt for *Generation Me*, for kanskje vi ikke er så
 å mene unike likevel? Hva ville Whitney Houston menne
 å leve om alt dette, hvis hun levet.

6

E. Setningsbinding

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av ordene som står i parentes. Du kan bytte om på rekkefølgen av setningene, men det logiske innholdet må være det samme.

Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.

De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(fordi) Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene fordi de unge har ofte store forventninger.

(så) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, så mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene

(derfor) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, derfor kan mange av dagens tjueåringer bli skuffet når de kommer i trettiårene

(for) Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene for de unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(av den grunn) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, av den grunn kan mange av dagens tjueåringer bli skuffet når de kommer i trettiårene

4

F. Sett inn adjektivet og substantivet i riktig form i setningene. *viktig – periode*Til slutt leste vi om noen viktige perioder i verdenshistorien.Tjue- og trettiårene er en av de viktige periodene i livet.Hvilken perioden synes du er den viktige enn barndommen?Jeg mener at ungdomstiden er den aller viktige perioden i livet.Hva skal du gjøre i denne viktige perioder?**G. Lukeøvelse**

Fyll inn de åpne lukene med ett ord i hver.

Ventelister for kortreist, økologisk mat*Aftenposten*, 14. juli 2014Det er store ventelister for å abonnere på kortreist mat i Oslo.

Oslo Kooperativ har 777 medlemmer som kan bestille ferdige grønnsaksposer og flere

1000 Oslo-borgere står på venteliste for å bli medlem.

– Vi merker at dette er noe folk vil ha, sier Mads Pålstrud, styremedlem.

- Går rett inn i «tidsånden»oppstarten i fjor vår er ventelistene bare blitt lengre og lengre.

– Moteriktig, sunt, bærekraftig, etisk riktig - kortreist mat er et positivt ladet tema på mange måter. Det går rett inn i «tidsånden». Jeg tror vi venter til å se mer og mer av denne typen tilbud av kortreist mat, sier Annechen Bugge, som forsker på nordmenns spisevaner på SIFO. Hun tror at man ser en økende interesse i samfunnet for alle aktiviteter som er knyttet til mat, og særlig knyttet til det lokale og kortreiste.

- Vil ha mat med historie

Det vi ser, er en økende opptatthet av sunnhet og helse. _____ flere ønsker et råvarebasert kosthold, og forbrukerne legger 50% på å lage mat fra bunnen av. Folk ønsker mat med en historie. Mange vil gjerne kunne produsere maten i _____ grad selv. Man vil tilbake til noe friskt og naturlig, og vi ser at mange forbrukere 41 å kjøpe norsk og kortreist.

- En selvfølge

Hanna Halpren, daglig leder på Restaurantakademien i Stockholm, sier at trenden er global. Hun tror at økologisk og kortreist mat etter hvert vil bli en selvfølge.

- Det vi ser, er at vi mennesker ikke kjemner om helt trygge. Vi vil tilbake til den gamle, umodele verden, men på en moderne måte. Neste uke vil Kooperativet ta opp 500 nye medlemmer. _____ halveres ventelisten. Mange har ventet i nesten ett år, sier Helene Austevoll, styremedlem i Oslo Kooperativ. Man får et helt annet forhold til å ha maten når man vet hvor den kommer fra.

Trenger mer plass

Det finnes flere ulike abonnementsordninger for frukt og grønt i Oslo. Kooperativet skiller seg ut ved at de er drevet på dugnad. Her må medlemmene me bidra, enten ved å pakke poser eller med å drifte organisasjonen. De kaller seg et «arbeidsskapskap». Nå ønsker de å starte lokale kooperativer _____ omkring i Oslo, og er allerede på utkikk med nye lokaler på Tøyen. Flere andre byer er interessert i å følge etter.

- Det har virkelig tatt seg opp de siste årene. Det er en direkte link mellem bonden og forbrukeren som jeg tror mange setter seg på, sier Pålstrud.

Do not write
in this space

Generasjonskløster blir mindre

Hvor går vi?

Jeg bor med min bestemor. Vi har ikke problemer fordi vi kan forstå og hverandre ganske bra. Hun er lærer og hun "speed" i) helle sin dagen med unge mennesker. Noen ganger vi har forskjellige menner om forskjellige ting, men vi prøver å høre og forstå hverandres menninger.

Noen ganger kjer at min bestemor har mer aktiv liv enn jeg. Når jeg sitter i mitt rom, ved PC-en, helle dagen, min bestemor gå på tur, besøker venner og passer på katt og hund. Det er veldig morsomt.

Jeg kan si at en av de beste vennene mine er min bestemor, fordi det er ikke forskjellige mellom vår generasjoner, når vi er sammen. Vi underviser og lærer mye av hverandre.

Det har alltid vært konflikter mellom generasjoner og det er de samme i dag. Det er ikke rart, fordi generasjoner forstået seg og de som var viktige for foreldrene vår er ikke så viktige for oss.

Det moderne samfunnet annerledes fra gamle verden. I dag er det vanlig ~~sa~~ at gamle mennesker, for eksempel foreldrene eller besteforeldrene vil å være så aktive, som unge. Verden utvikler seg og vi må følge.

Det er mange muligheter å ha aktiv liv, å tenke om helse og å være ung så lenge som mulig. Derfor er det ikke så store soskjiellige mellom generasjoner i dag som det var hundre år siden. Ja, det er noen uenigheter mellom unge og eldre selv i dag men ikke så stor. Det de unge gjorde for, er nå vanlig også blant eldre. Avstanden mellom generasjonene blir stadig mindre.

Det har ingen mening hvor gammel er man. Man kan alltid studere og reise. De kan gifte seg eller gå på dans hver kvell. Man kan alltid begynte nytt liv hvis de ønsker og hvis de kan.